
ANTIKVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETSBRÉV 183 ÄLDRE VARIA 6 FEBRUARI 2012

Jakobsgratan 27 nb | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: rehnstroem@svaf.se | www.matsrehnstroem.se

ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

DETTA NYHETSBRÉV innehåller ett urval om 25 nykatalogiserade tryck ur lagret av gamla småskrifter på antikvariatet från NILS JOHAN ANDERSSONS avhandling *Om Galapagos-öarnes vegetation* till EMIL WINCKLERS handbook *Toilett-tvål. 135 anvisningar att i mindre skala tillverka tvål, tvålkulor, tvålcrème, tvålspiritus, raktvåler, tvålpulver m.fl. tvålpreparater för toaletten*. Det innehåller även t.ex. tre samtida verser av BELLMAN, GYNTHERS *Nyaste rang- och titulatur-bok*, en av LÆSTADIUS samiska predikningar, *Underrättelse om någre sätt at plantera potatoes* av ALEXANDER SEATON, STRÖMS *Om skogarnas vård och skötsel* och *Underrättelser om krigstheatern på Krim och vid Svarta hafvet*.

I POPPES *Wäckaren, eller den wigtiga uppfinning, genom hwilken hwarje fickur kan ställas att wäcka, säkert och på bestämd tid, till och med på minuten återfinns också en wink att begagna denna wäckare för att upptäcka tjufwar wid inbrott, samt att jaga dem på flykten, äfwen som att genast kunna märka om skendöda yttra teken till lif eller uppvakna.*

Med vänliga hälsningar!

Mats Rehnström

1. ANDERSSON, N. J. **Om Galapagos-öarnes vegetation.** A.a. Lund, Berlingska boktryckeriet, 1854. 8:o. 60 s. Häftad och ouppskuren. Genomgående fuktrand i övre marginalen. Lös i häftningen. ★1000

Krok Bibliotheca botanica suecana 49. Marklin Catalogus disputationum 1. Avtryck ur "Vetenskapsakademiens handlingar" 1853 och försedd med nytt titelblad tryckt i Lund. Övriga trycket utfört av P. A. Norstedt & söner i Stockholm 1854. Översattes även till tyska i "Linnæa" 1862. En omarbetning med tillägg trycktes 1857 i första delen av "Kongl. svenska fregatten Eugenies resa omkring jorden 1851-53. Vetenskapliga iakttagelser." Nils Johan Andersson följde med på fregatten Eugenies världsomsegling i egenskap av botanist och skrev en "En verdensomsegling skildrad i brev" om sin resa.

2. (BELLMAN, C. M.) **Då herr bruks-patron Anders Barcheus, och mademoiselle Hedvig Wittfoth, sammanvigdes,** på Gysinge bruk, den 3 juni 1777. Uppsala, J. Edman, (1777). 4:o. (4) s. Enkelt pappbd med handskrivna titel i blyerts på främre pärm. Pärmarna svagt bågnade. Fin inlaga. Viktor Eks ex. ★6000

Omtrycktes samma år i Göteborgstidningen "Hvad nytt? Hvad nytt?" i en något omarbetad version. Ett giftermål mellan två kända bruksägarfamiljer från Bergslagen.

3. (BELLMAN, C. M.) **Tankar, wid fru Hedvig Eleonora Hallmans graf,** den 7 maji 1764. Sthlm, Nyström & Stolpe, (1764). 4:o. (4) s. Enkelt pappbd med spår av bortrivet katalogurklipp på främre pärmen. Bågnade pärmar. Fin inlaga. Viktor Eks ex. ★6000

Enligt Standardupplagans kommentar har "detta griftekvåde i graciös rokokostil tillkommit, medan familjen Bellman var bosatt på Årsta säteri i Brännkyrka socken. Hedvig Eleonora Hallman (f. omkr. 1737, d. 1764) var församlingens unga prästfru". Hennes man var farbror till Bellmans vän och författarkollega Carl Israel Hallman.

4. (BELLMAN, C. M.) **Öfver hans kongl. maj:ts tal på riks-salen d. 25 jun. 1771.** Författat den 26 jun. följ. Sthlm, Kongl. Finska boktryckeriet, hos J. A. Carlbohm, 1771. 4:o. (3) s. Gulbrunt stänkdekorerat pappbd med brun titeletikett (G. Christoferson). Obetydligt lagerfläckig. Ur Kurt Winbergs bibliotek och med Svante Svedlins guldpräglade pärmexlibris. ★5000

Trycktes om i "Dagligt allehanda" nr 141 den 29 juni 1771. Detta är en av Bellmans många hyllningsdikter till Gustav III och skrevs med anledning av det succéartade tal som kungen hållit inför ständerna med maning till sammanhållning.

5. BERGHULT, A. **Omständelig beskrifning om kalkoners fortplantning och skötsel.** Öfwersedd och med anmärkningar tilökt af Herrnqvist. Andra upplagan. Sthlm, C. Stolpe, 1775. 8:o. 61, (1) s. Häftad, oskuren och ouppskuren i samtida gråpappomslag. Ryggen gulnad. Främre omslaget med numrering med blåkrita. Ställvis lätt lagerfläckig. Med det Classenske bibliotheks prydliga gamla stplr. ★1500

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1656. Publicerades först i författarens "Hushålsbibliothec" 1755. Första separata upplagan utkom 1760 men det är först i föreliggande upplaga som Peter Hernquists tillägg förekommer. Det Classenske bibliothek i Köpenhamn grundlades genom en donation av den privata boksamling om 20000 volymer som tillhört affärsmannen Johan Frederik Classen (1725-92). Donationen innehöll även medel för att hålla biblioteket öppet för allmänheten och till nyförvärv. Classens bror lät uppföra ett hus till biblioteket. 1867 fördelades samlingarna mellan Köpenhamns universitetsbibliotek och Landbohøjskolen. Många dubletter har genom åren avyttrats ur det ursprungliga bokbeståndet.

6. [Cronstedt] DALIN, O. (von). **Åminnelse-tal öfver kongl. Vetenskaps akademien medlem, presidenten i kongl. maj:ts och riksens Krigs collegio, samt riddaren och commendeuren af kongl. maj:ts orden, högvälborne baron, herr Carl Cronstedt,** efter kongl. Vetenskaps akademien befallning, hållit i stora Riddarhus-salen d. 25 martii 1751. Andra gången

tryckt. Sthlm, L. Salvius, 1771. 8:o. 22 s. Med en inklistrad grav. titelvinjett. Elegant gult stänkdekorerat pappbd med oxblodsfärgad titeetikett i skinn på främre pärmen (Esselte-Herzogs). Pärman obetydligt bågnade. En mindre fuktfläck i övre yttre hörnet. Stor, endast putsad, inlaga. *750

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 9380. Första upplagan utkom 1751.

7. ENBOM, P. **Medborgeligt skalde-försök öfver et odödeligt namn.** Författadt i obunden stil. Sthlm, J. P. Lindh, 1793. 8:o. 44,(9,1 blank,1) s. Häftad och oskuren i samtida gråpappersomslag. En smärre fläck på det främre omslaget. Bra inlaga med några obetydliga småfläckar. Med L. A. Borgs namnteckning. *1250

Pehr Enbom (1759-1810) utmärkte sig allt som oftast för sin högstämda ton och sitt svärmeri för Thorild och Rousseau. Hans försök på den vittra banan utmynnade i samtidens hån. T.ex. var Hammarsköld i "Svenska vitterheten" särskilt skoningslös: "Visserligen måste Enbom varit intagen af en blind och öfverdrifven egenkärlek, som uppskattade hans egenskaper högt öfver deras omfång och förmåga; det tyckes äfven, som skulle en högst yttlig bildning samt en oklar åsigt af konsten och lifvet hafva derjemnte bidragit att förvirra honom. Han hade nämligen också fått i sitt hufvud föreställningen om en prosaisk poesi, den han genom en tillkonstlad sentimentalitet, en efterjagad sublimitet och en uppblåst diction sökte frambringa, i sitt 'Skalde-försök öfver ett odödeligt namn'". Dock har B. E. Malmström senare försökt att släta över Enboms litterära försök: "Enbom var en av dessa vårfåglar, som bebåda en skönare årstid men äro ute för tidigt och därför förfrysa under eftervinterns köld".

Nyaste
R A N G-
OCH
TITULATUR-BOK.

En äfven i dessa upplysta tider behöflig Hjelpreda för alla, som vilja iakttaga höflighetens fordringar.

8. GYNTHER, O. F. **Nyaste rang- och titulatur-bok.** En äfven i dessa upplysta tider behöflig hjälpreda för alla, som vilja iakttaga höflighetens fordringar. Oumbärlig vid fadderskap, begrafning, brefskrifning och många andra tillfällen. Karlskrona, C. F. Skough, 1855. 8:o. 34,(2) s. Häftad och oskuren i tryckt, ngt fläckigt, omslag. Genomgående fuktfläck i övre marginalen. Lös i häftningen. *900

De sista två opagerade sidorna utgörs av bokreklam. Rangrullan indelas i 40 klasser där den högsta ämbetsmannavärdigheten innehas av statsministern. I den lägsta klassen återfinns bl.a. lantmätare, vice auditörer och flagg-skeppare. Otto Fredrik Gynther (1810-77) skrev romaner, gav ut kalendrar för Blekinge och flottan samt ett "Conversations hand-lexicon".

9. HJERTÉN, J. **Utkast till Sandwichs-öarnes geografi och historia.** 1. Geografi. A.a. Skara, Petterssonska boktryckeriet, 1872. 8:o. 31 s. Häftad i grönt tryckt omslag. Bakre omslag lite solkigt. Lös i häftningen. Svaga fuktfläckar i nedre och inre marginalen på sina håll. En del markeringar och understrykningar. Plats, datum och tidpunkt för framläggande av avhandlingen infört för hand. Med Bertil Ekbergs namnteckning daterad 1905. *2000

Josephson Afhandlingar ock program s. 98: "Ej ventilerad". Allt som utkom. Enligt en notering på insidan av främre omslaget ska författaren ha makulerat större delen av upplagan. En faksimilupplaga utkom 1974. Cook döpte Hawaii till Sandwichöarna när han anlände dit 1778.

10. JÖRLIN, E. **Underrättelse om hö-slagen avena elatior, knyl-hafre eller fromental, och trifolium hybridum, et nytt klöfwerslag.** Grundad på flera års anställda rön och försök. Tredje upplagan. Lund, J. Lundblad, 1796. 8:o. 39 s. & 1 utvikbar grav. plansch. Häftad i marmorert pappomslag. Ryggen blekt och lite defekt upp- och nedtill. Fint ex. *900

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1066. Krok Bibliotheca botanica suecana 6, noten. Utkom första gången 1781 som akademisk avhandling. Andra upplagan gavs ut 1783. Planchen graverad av C. P. Wijnbergh. I noter nämns praktiska försök i Skåne av bl.a. baron Gyllenkrok på Svenstorp och P. J. Monthan i Kivik.

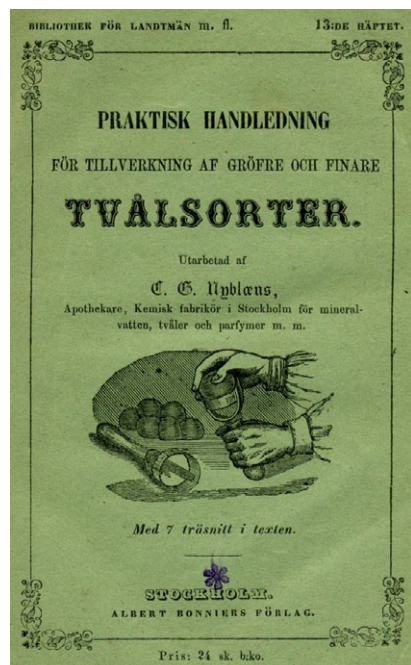
11. **Konsten at bereda åtskilliga slags bläck.** Öfversättning. Sthlm, H. A. Nordström, 1822. 8:o. 35,(1) s. Häftad och oskuren i samtida gråpappersomslag med handskriften titeltext. Främre omslaget med några fläckar. Titelbladet småfläckigt. Genomgående lätt lagerfläckigt. Slarvigt uppskuren på sina ställen. Med Gust. Löwenmarks namnteckning och två finska biblioteksstpl. Från Gustaf Durchmans bibliotek. ★1750

12. **LÆSTADIUS, L. L. Prediko nobbe jáulå peiwen naln,** maw lä tjalam. Härnösand, J. Swedbomen, 1842. 8:o. 15 s. Oskuren i löst vikt ark. Bruntonad och med mindre reva i vikningen. ★1800

Qvigstad & Wiklund Bibliographie der lappischen Litteratur S. 94. En juldagspredikan på nordsamiska av Lars Levi Læstadius (1800-61). Denne var vid denna tid pastor i Enontekis (numera Karesuando) och anses vara skapare av det nordsamiska skriftspråket. Föreliggande predikan trycktes kort före den religiösa kris som fick Læstadius in på en ny inriktning i sin förkunnelse.

13. (LAGERLÖF, S.) **Wälmente tanckar om goda miölke-koors utwäljande/** anskaffande och skiötsel/ at man må hafwa önnig miölkning och tilbörliq nytta af boskap i landet. Sthlm, sahl. M. Laureli enckia, 1719. 8:o. 40 s. Häftad med samtida marmorerad ryggremsa. Bra ex. ★4000

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1572. Första upplagan. En andra odaterad upplaga utkom på 1720-talet. Lagerlöf (1670-1731) skrev ett antal inlägg i ekonomiska ämnen och om lantnäringarna. Han var borgmästare i Kristinehamn, men slutade sina dagar som sinnessjuk.

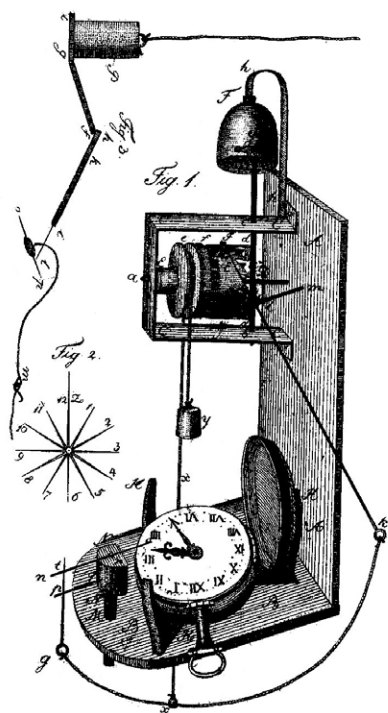

14. **NYBLÆUS, C. G. Praktisk handledning för tillverkning af gröfre och finare tvålsorter.** Med 7 träsnitt i texten. Sthlm, Hörbergiska boktryckeriet, 1857. 8:o. (4),63 s. Häftad i grönt tryckt och illustrerat omslag. Oskuren och ouppskuren. Några revor i ryggen. Enstaka lager- och småfläckar. Liten förlagsstpl på främre omslag. ★600

Utgör 13:e häftet av Bibliothek för landtmän m.fl.

15. **PAYKULL, G. (von). Tal, om djur-kännedomens historia för Linnes tid.** Hållet vid præsidiij nedläggande uti kongl. Vetenskaps academien den 28 maji 1796. Sthlm, J. P. Lindh, 1797. 8:o. (2),42 s. Med grav. titelvinjett. Häftad i samtida gråpappersomslag. Fint ex! ★900

Omtrycktes 1814 i del I av författarens "Samlade svenska skrifter". "Ett om grundliga studier vittnande, ännu i dag läsvärt lärdomshistoriskt tal" enligt Lindroth. Stort utrymme ägnas Olaus Magnus, men skriften innehåller även en bra genomgång av den svenska avhandlingslitteraturen på området. Gustaf von Paykull (1757-1826) var förutom zoolog även poet och samlare.

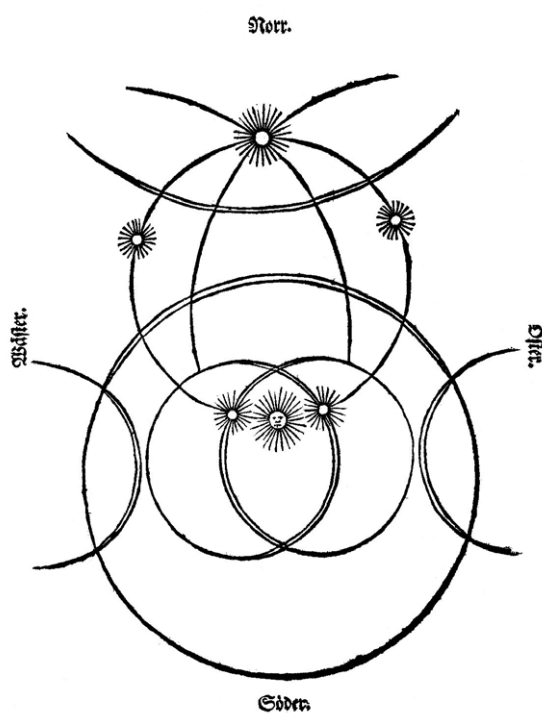
16. POPPE, J. H. M. Wäckaren, eller den wigtiga uppfinning, genom hwilken hwarje fickur kan ställas att wäcka, säkert och på bestämd tid, till och med på minuten; jemte en wink att begagna denna wäckare för att upptäcka tjufwar wid inbrott, samt att jaga dem på flykten, äfwen som att genast kunna märka om skendöda ytra teken till lif eller uppvakna, oaktadt de ligga utan uppsigt. Med ett upplysande kopparstick. Öfwersättning. Jönköping, J. P. Lundström, 1815. 8:o. 30,(2 blanka) s. & 1 grav. plansch. Häftad i gult tryckt omslag. Ryggen med några smärre defekter. Genomgående lagerfläckig. D. Dahlqvists namnteckning. ★3500

17. Potatoes-odlaren eller anwising att af potatoës erhålla fördubblad afkastning. En fullständig och kritisk öfwersigt af de flesta och bästa kända potatoësorter, jemte underrättelse om deras odling och behandling före, wid och efter sätningen, beskaffenheten af den jordmån och gödning de fordra, deras upptagning och förwarande under wintren, samt upplysning om de dem angripande sjukdomars natur och förekommande, i synnerhet om skabb och den så kallade torr-rötan. Öfwersättning från 2:dra tyska upplagan. Linköping, A. Petré & sons boktryckeri, 1847. 8:o. (2),69 s. Häftad, oskuren och mestadels ouppskuren i grönt tryckt omslag. Några småskador på ryggen. Gamla bläcknumreringar och anteckning på främre omslaget: "Hushållnings sällskapet". Inlagan genomgående lite fuktfläckig. ★1000

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1314.

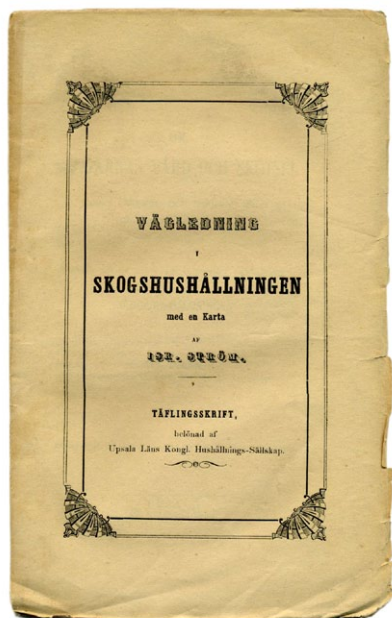
18. (SCHUBERT, T.) Oförgriplig philologisk discurs öfwer the uthi innewarande åhr/ den 15 dag martii, wid Lais och Dorpt sedde wäder-solar. Uppå begiäran upsatt och til någon efterrättelse meddelt. Sthlm, sal. Wankifs enkia, 1701. 4:o. (20) s. Med en illustration på s. (II). Tagen ur band och insatt i ett enkelt senare omslag med handskrivnen titeltext av G. O. Adelborg. Lite lös i häftningen. Gamla bläckpagineringar och en marginalanteckning. Ngt nötta hörn och marginaler. ★3000

Med en hyllningsvers av författaren tillägnad kungahuset. Innehåller bl.a. en kronologisk översikt av wädersolfenomen sedan Jesu födelse. Den har ett handskrivet tillägg om en wädersol som syntes den 7 juli 1706 mellan klockan 7 och 8 om morgonen, tyvärr utan angivande av plats.

19. SETON, A. **Underrättelse om några sätt at plantera potatoes.** Förbättrad uplaga med tilökningar. Sthlm, A. J. Sylvenius, 1803. 8:o. 16 s. Häftad och oskuren. Små bläckfläckar på titelsidan. En del lager- och småfläckar. ★1750

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1278. Första upplagan utkom 1801 och trycktes i första hand "til hjelpreda för Ekolsunds gods underhafwande". Alexander Seton (1768-1828), av skotsk börd, var vid sidan av sin roll som godsägare, en entusiastisk fornforskare och företog utgrävningar på Björkö m.fl. platser.

20. STRÖM, I. (af). **Om skogarnas vård och skötsel samt säkraste och enklaste sättet att der-vid gå tillväga.** Försök till en kort och lättfattlig vägledning i skogshushållningen. Täflingskrift, belönad af Uppsala läns kgl. hushållnings-sällskap. Uppsala, C. A. Leffler, 1853. 8:o. 32 s. & 1 utvikbar litograferad karta. Häftad, oskuren och delvis uppskuren i tryckt gult omslag. Omslaget med några veck och smärre revor. Fint ex. ★1200

Omslaget med titeln: "Vägledning i skogshushållningen". Med ett förord av J. Arrhenius. Trycktes även samma år i häfte 35 av Uppsala läns hushållningssälls-kaps handlingar. En andra upplaga trycktes 1860. Israel af Ström (1778-1856) var bl.a. intendent för Djurgården och bidrog aktivt till dess förskönande. Han inrättade 1826 en privat skogsundervisningsanstalt som var en förelöpare till Skogsinstitutet. Som chef för det sist-nämnda genomförde Ström enligt "Svenskt biografiskt lexikon" så omfattande reformer "att han kan sägas ha

varit grundläggaren av en ordnad skogshushållning i landet."

21. **Traduction de l'extrait du proces verbal, tenu au chateau de Stockholm, à l'installation du parlement de Vasa. Venredi 28 juin 1776, du matin.** Sthlm, H. Fougé, (1776). 4:o. (18,2 blanka) s. Oskurna och uppskurna vikta blåtonade ark. Härligt ex. på stort papper. ★1000

Den svenska originalets titel lyder: "Protocoll, hållit wid kongl. Wasa hof-rätts installations act på Stockholms slott then 28 junii 1776 förmiddagen".

22. **Underrättelser att inhämta kännedom om de förnämsta fix-stjernor till praktiskt bruk på sjön.** Med tabeller. Sthlm, F. B. Nestius, 1826. 4:o. 24,(7) s. Häftad, oskuren och delvis uppskuren i samtida gråpappersomslag. Titelbladet med några lagerfläckar. Bra ex. ★900

En ny upplaga utkom 1981 utgiven av Marinstaben.

23. **Underrättelser om krigstheatern på Krim och vid Svarta hafvet.** Jemte vyer och kartor. Sthlm, I. Marcus, 1854. 12:o. 19 s. & 3 utvikbara kartor & 1 utvikbar plansch. Häftad i tryckt lagerfläckigt omslag. Oskuren och uppskuren. Genomgående ngt lagerfläckigt. En liten reva i yttermarginalen på planschen. ★1750

Utgiven av Albert Bonniers förlag. Omslagets titel: "Vyer och kartor af krigstheatern på Krim och vid svarta hafvet". Om Krimkriget. Planschen föreställer Sevastopol i fågelperspektiv.

23.

24. WALBERG, C. G. *Konung Gustaf I:s historia*, efter Celsius; af Carl Gustaf Walberg, författare till Engelbrekt Engelbrektssons historia. Första delen. Sthlm, Cederborgska boktryckeriet, 1818. 8:o. (2),45,(1) s. Häftad, oskuren och ouppskuren i samtida gråpappersomslag. Aningen solkig i marginalerna. ★1500

Setterwall Svensk historisk bibliografi 1085. Allt som utkom. Carl Gustaf Walberg (1788–1821) debuterade med "Försök till krigs-sånger" 1808 och var sedan en av de produktivaste författarna under sin period. Han deltog aktivt i striderna kring C. A. Grevesmöhlen, men skrev även en del vittra småstycken med Stockholmsanknytning, som "Uggleviks balen" och "Duellen på wärdshuset Jerusalem, å den kongl. Djurgården". Hans historiska skriftställarskap inskränker sig till de båda i titeln nämnda verken.

25. WINCKLER, (E.). *Toilett-tvål*. 135 anvisningar att i mindre skala tillverka tvål, tvålkulor, tvålcrème, tvålspiritus, raktvåler, tvålpulver m.fl. tvålpreparater för toaletten. Sthlm, S. Flodins boktryckeri, 1871. 12:o. 40,(4) s. Häftad och oskuren i gult tryckt omslag. Mindre reva nedtill på ryggen. Bläcknotering på främre omslaget och titelsidan och där även en förvarvsanteckning. Bra ex. med endast enstaka lagerfläckar. Från Södra Björke pastoratsbibliotek. ★1000
 Ingår som nr 55 i serien Allmännyttigt handbibliotek. De sista 4 opagerade sidorna med bokreklam rörande häftena 1–50 i denna serie. De sista fem görs det reklam för på bakre omslag.

